بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان
بەناوی گەلەوە
سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق

پشت بەو یاسایەی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان– عیراق داینـاوەو بەپێی حوکمی مادە دە/یەکەم لە یاسای ژمارە(١)ی ساڵی ٢٠٠٥، یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان– عێراق، ئەم یاسایەمان دەرچواند:

یاسای ژمارە (١٣)ی ساڵی / ٢٠٠٦
یاسای وەزارەتی بازرگانی لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

ماددەی یەکەم :

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، لەم یاسایەدا، ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان– عێراق.

دووەم: وەزارەت : وەزارەتی بازرگانی.

سێیەم: وەزیر : وەزیری بازرگانی.

چوارەم: بریکاری وەزارەت : بریکاری وەزارەتی بازرگانی.

ماددەی دووەم :

ئامانجی ئەم یاسایە ئەوەیە کە لەچوارچێوەی چاکترکردنی سەرلەبەری(الشامل) ئابووریدا، ئیش و کاری ئەم وەزارەتە لە فراژوکاری(التنمیة) و بەهێزکردنی بزاڤی ئابووری و بازرگانیدا، بەجۆرێ رێك بخات، کە بەکردار لە سەرچاوەو وزەو توانستەکانی بەردەست، پڕ بەپێست بەرخوردار،(الاستغلال الامثل) بێت. ئەوەشی لەگەڵدا بێ کە بەپێی راو ئاواتی هەرێم پێشنیازی سیاسەتی ئابووری و بازرگانی بۆ فراژوکاری و هاوسەنگ راگرتنی ئابووری و کۆمەلآیەتی پێشکەش بکات.

ماددەی سێیەم:

وەزارەت ئەم ئەرکوفرمانانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: رێکخستنی بزاڤی بازرگانیی ناوخۆ و دەرەکی بۆ کەرتەکانی سەربە حکومەتی هەرێمی کوردستان.

دووەم: هاندانی کەرتی تایبەت و کەرتی تێکەڵ، بەجۆرێ کە بنەماکانی رەنێوهانین (عناصر الإنتاج) لە نێوان شارەکانی هەرێم ودەرەوەی هەرێمدا، بەئاسانی بێن وبچن.

سێیەم: بەشداری کردن لە رێکخستنی پێوەندییەکانی نێوان هەرێمی کوردستان و ئەو دەوڵەت و رێکخراوەو کۆمپانیـا بازرگانییانـەدا کـە خـاوەن مـۆرکی بازرگـانی و ئـابوورین، بەجۆرێ کە بەرژەوەندی گەلی کوردستانی تێدابێت.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان
www.mojkurdistan.com

چوارەم: هاندانی بەکارخستنی سەرمایەی نیشتمانی و، وەکێشکردنی سەرمایەی بیانی، بۆ ئەوەی هاندانی وەبەرهێنان و فراژوکردنی وەبەرهێنان لە کەرتە جۆربەجۆرەکانی هەرێمدا، زامن ببێ و، کەش و هەوای لەباری بۆ فەراهەم بکرێ.

پێنجەم: بەرەوچاکتر گۆڕین(تطویر)و بەهێزکردنی بزاڤی ئابووری و بازرگانیی کەرتی تایبەت، بەجۆرێ، کە بتوانێ رۆڵی خۆی لە وەدی هێنانی ئاواتی فراژوکاریی (التنمیة) ئابووری و بازرگانیدا، بەهاودەنگی لەگەڵ کەرتەکانی ئابووریدا بگێرێ.

شەشەم: وەزارەت هەوڵ دەدات، چارەسەری باری یاسایی و ئابووریی ئەو کۆمپانیانە بکات کە ئێستا هەن و سەربە وەزارەتەکەن و کەوتوونەتە ژێر دەسەڵاتی حکومەتی هەرێمەوە، کە سیاسەتی ئابووری و بازرگانی ناوخۆیان بۆ دابنێ و میکانیزمی جێبەجێکردنی وەهایان بۆ بدۆزێتەوە کە لەگەڵ پێداویستەکانی بەکارخستنی ئەو سیاسەتەدا بگونجێ.

حەوتەم: بەستنی رێکەوتننامەی ئیقلیمی و نێودەوڵەتیی پێویست بۆ جێبەجێکردنی سیاسەتی ئابووری و بازرگانیی ناوخۆو دەرەکی هەرێم، بەجۆرێ کە سوود بە هەردوو بزاڤی ئابووری و بازرگانی هەرێم بگەیەنێ.

هەشتەم: زامنکردنی هاوبەشیبوونی هەرێم لە دانوستان و بەستنی رێکەوتننامە و گرێبەستی ئابووری و بازرگانیی نێودەوڵەتیدا، لە چوارچێوەی دانوستان و رێکەوتننامەو ئەو گرێبەستانەدا، کە دەسەڵاتی فیدراڵی بەپێی یاسا بەرکارەکان پیادەی دەکات.

نۆیەم: سازدانی هاودەنگی لەگەڵ هەموو وەزارەتەکانی هەرێمدا بەجۆرێکی ئەوتۆ کە بزاڤی ئابووری و بازرگانیی بەهێز بکات.

دەیەم: ئەرکوفرمانی تۆمارکردن و ریقابەکردنی بزاڤی کۆمپانیاکانی ناوخۆو کۆمپانیای بیانی و لقەکانیان و وەکالەتە بازرگانییەکان دەگرێتە ئەستۆ.

یازدەم: ئاراستەکردنی سیاسەتی بازرگانی بەرەو کاراکردنی بزاڤی رەنێوهێنەکی (الانشطة الإنتاجیة) بۆ هاندانی بەدەرەوە فرۆشتن بەجۆرێ کە لەگەڵ بارودۆخی لەباوی ئابووریدا بگونجێ.

دوازدەم: هاندان و فەراهەمکردنی پشتگیری بۆ کەرتی تایبەت، هەروەها هاندانی ئەم کەرتە بۆ کردنەوەو رێکخستنی پێشانگا لە هەرێمداو، خۆسازدان بۆ بەشداریکردن لە پێشانگا نێودەوڵەتییەکاندا.

سیازدەم: موراقەبەکردنی شمەکی هاوردەو، ماددەی خۆراك و، پاراستنی بەکاربەر(المستهلك).

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان
www.mojkurdistan.com

ماددەی چوارەم :
وەزارەت لەمانە پێك دێت:

یەکـــەم: وەزیـــر: ســـەرۆکی بـــالاّو ، بەرپرســـی ئـــیش وکـــارو ئاراســـتەکردنی سیاســـەت وسەرپەرشـــتیکردن و ریقابـــەکردنی وەزارەتەکەیـــەو، هـــەموو بڕیـــارو فـــەرمان ورێنماییەکیش پێوەندییان بە ئەرکوفرمان و پێکهاتەو سەڵاحییات و کاروباری دیکەی هونەری ودارایی وئیداری ورێکخستنی وەزارەتەکەوە هەیە، بەپێی حوکمەکانی یاسـا، لەوەزیرەوە دەردەچێ.وەزیر لەبەردەمی ئەنجومـەنی وەزیرانـدا بەرپرسـە، چونکە خۆیشی ئەندامێکی هاوکاری ئەنجومەنەکەیە.

دووەم: بریکاری وەزارەت: لە چوار چێوەی سەڵاحییاتدا کە پێی دەسپێردرێ یاریدەی وەزیر دەدات ، لە ئاراستەکردنی وەزارەت و سەرپەرشتی کردنی کاروباریدا.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فەرمانبـەرێ بەپلـەی بەڕێوەبـەر سـەرۆکایەتی دەکـا، بڕوانامـەی زانکۆیی هەبێ، ژمارەیێ فەرمانبەریش یاریدەی دەدەن.

چوارەم: نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فەرمانبەرێ بەپلـەی بەڕێوەبـەر سـەرۆکایەتی دەکـا، بڕوانامەی زانکۆی هەبێ، ژمارەیێ فەرمانبەریش یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: راوێژکارەکان: لـە چـوارکەس زیـاتر نـابن، مەرجیشە بڕوانامـەی زانکۆیـان هـەبێ و، خاوەن ئەزموون و پسپۆڕ بن.

شەشەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری ئیداری ودارایی.

حەوتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی تۆمارکردنی کۆمپانیاکان.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی بازرگانی.

ماددەی پێنجەم :

وەزیر، بۆی هەیە، لە پێناوی وەدیهێنانی ئامانجەکانی وەزارەتدا، رێکەوتننامـە لەگـەڵ کەسانی ئاسایی و مەعنەویی خاوەن ئەزموون و پسپۆڕدا لـەدەرەوەو نـاوەوەی هەرێمـدا ببەستێ بۆ ئەوەی ئیش و کارو ئەرکیان پێ بسپێرێ بۆ ماوەیەك کـە خـۆی بـە گونجـاوی بزانێ، ماف و ئیلتیزاماتیشیان، وەزیر خۆی دیاریان دەکا.

ماددەی شەشەم :

یەکەم: ئەرکوفرمان وئیشەتایبەتەکانی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پێڕۆ دیار دەکرێن .

دووەم: وەزیر بۆی هەیە ،رێنمـایی پێویست بـۆ ئاسـانکاری جێبـەجێکردنی حوکمـەکانی ئـەم یاسایە دەر بکات.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە، هـەرکام لـە بەڕێوەبەرایەتیەکان یان بەشـەکان یـان هۆبـەکان لـە پێکهاتەی وەزارەتەکەدا، بەپێی پێداویستی کارەکانیـان، بکاتـەوە، یـان یـەکیانبخا، یان ئیلغایان بکات.

ئـــــەرشیفی رۆژنـامەی وەقایعی کــــوردستان
www.mojkurdistan.com

ماددەی حەوتەم:

هەر دەقێك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا نەگونجێ ، ناخرێتە کار.

ماددەی هەشتەم :

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و، لایەنە پەیوەندیدارە کانیش ، حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

ماددەی نۆیەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرهێنانیەوە دەخرێتەکار و لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بڵاودەکرێتەوە.

مەسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان - عێراق

لە ڕۆژی (٧ /١١/٢٠٠٦)ی زاینی لە هەولێر دەرچووە
بەرامبەر ١٦ /گەلاڕێزان/٢٧٠٦ ی کوردی

- هۆکارەکانی دانانی ئەم یاسایە -

لەبەر ئەوەی وەزارەتی بازرگانی لە حکومەتی هەرێمی کوردستاندا وەزارەتێکی تازەیەو، بۆ ئەوەش کە بەپێی ڕەوشی یاسایی هەرێمی کوردستان، پێکهاتەو ئامانج و ئەرکوفرمانەکانی دیاربکرێن و، بزاڤی بازرگانیی لە هەموو ئاستەکاندا ڕێك بخرێت بە جۆرێ کە فراژووکاریی(التنمیة) ئابووری لە هەرێمدا بێتەدی، لەبەر ئەوە، بەزەروور زانرا، کە یاسایەکی تایبەتی بۆ دابنرێ، لەبەر ئەوانە ئەم یاسایە دانرا.